

Колесніков А. П.

*к.е.н., доцент кафедри безпеки та
правоохоронної діяльності,
Західноукраїнський національний університет*

Голота Н. П.

*к.ю.н., доцент кафедри правознавства і
гуманітарних дисциплін Вінницького
навчально-наукового інституту економіки,
Західноукраїнський національний університет*

Чапельський Я. Р.

*аспірант кафедри безпеки та
правоохоронної діяльності,
Західноукраїнський національний університет*

ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНИЙ ПРОСТІР В ПРАВООХОРОННІЙ СФЕРІ

Динамічна інформатизація та інтелектуалізація усіх суспільних процесів є притаманною також для державних структур, зокрема в системі правоохоронної діяльності. Значна кількість правоохоронних структур зумовила розвиток і появу численних інформаційно-аналітичних інструментів, використання окремих з яких є інформацією з обмеженим доступом.

Загальний підхід до розвитку і розуміння інформаційно-аналітичного простору можна умовно розділити на два блоки за принципом: традиційні та новостворені (в більшості у сфері фінансових розслідувань) правоохоронні структури. Спільним для обох блоків є створення та ведення значної кількості баз даних, використання яких дає можливість значно оптимізувати механізм попередження та розкриття злочинів. В межах їх функціонування реалізуються процеси криміналістичної реєстрації та формування криміналістичних обліків для формування повноцінної системи інформаційно-довідкового забезпечення розслідування злочинів – діяльності суб'єктів розслідування, спрямованої на пошук та отримання, а в разі потреби - оновлення та коригування інформації, що міститься в ІТ-системах, незалежно від їх відомчої належності, з метою її використання при розслідуванні злочинів.

Об'єктами криміналістичних обліків виступають злочини та об'єкти матеріального світу (люди та їх трупи, зброя, знаряддя, їх сліди та ін.), інформація про які складає масиви певних інформаційних систем і призначена сприяти розкриттю та розслідуванню злочинів. До об'єктів криміналістичного обліку належать: особи певних категорій, наприклад затримані за підозрою у вчиненні злочину; обвинувачені; засуджені; особи, які втекли з місця скоєння злочинів; безвісті зникли; особи яких не встановлено; трупи громадян, особи яких не встановлено; деякі види тварин, викрадені чи прибудні; злочини:

розкриті і нерозкриті (з характерними ознаками вчинення); предмети: викрадені об'єкти; знаряддя, що застосовувалось при вчиненні злочинів, - вогнепальна зброя, відмички, інструменти; предмети антикваріату; культурні цінності тощо; різного роду сліди – рук, ніг, транспортних засобів, знарядь злому та інструментів, вогнепальної зброї [1, с. 195-196].

Ще одним вагомим елементом інформаційно-аналітичного простору в системі правоохоронної діяльності є відслідковування і оприлюднення типологій злочинів як превентивний інструмент їх повторення. В даній сфері показовим є досвід Державної служби фінансового моніторингу, яка регулярно на своїй офіційній платформі публікує дані типології, де окрім самих описів і схем злочинів описується загальна ситуація злочинності у визначених сферах [2]. Такий підхід демонструє, що кожна правоохоронна структура, окрім вже згаданих реєстрів та баз даних, формує свої специфічні інформаційні ресурси.

Ще одним способом отримання інформації, особливо в нових правоохоронних структурах, є використання поліграфологічних досліджень. Основою психофізіологічних досліджень з використанням поліграфа є закономірності функціонування різних систем організму людини, опосередковані нервовою системою та виявляються психофізіологічними реакціями. Перш за все такі прилади використовуються для перевірки претендентів на посади та діючих працівників для формування максимально ефективного правоохоронного середовища. З іншої сторони він використовується при розслідуванні злочинів.

Використання методу перевірки на поліграфі під час розслідування злочинів Національною поліцією є надзвичайно важливим і дозволяє визначити: достовірність показань опитуваного щодо обставин даного злочину; групу осіб, які причетні до злочину або мають відомості про конкретний злочин; розташування речових доказів на землі та в приміщенні; правдивість показань свідків, достовірність інформації, отриманої від потерпілих чи заявників тощо.

Ще одним із інформаційних інструментів, що мають місце в новітніх правоохоронних структурах, особливо фінансового спрямування, є використання методів ехел аналітики. Зокрема у кваліфікаційних вимогах до аналітиків бюро економічної безпеки навички роботи з даним інструментом зазначені одними з перших. Сьогодні є багато платформ та тренінг курсів щодо набуття даних навичок. Окрему увагу в даному напрямку варто звернути на спеціалізовані платформи, на яких можна отримати такі навички, такі як Prometheus [3]. В результаті проходження навчання і успішного виконання завдань видається сертифікат.

Ще однією значною можливістю роботи в інформаційному полі для правоохоронних органів є використання платформ відкритих даних та

застосування різних інтегрованих інформаційних систем для оптимізації способів роботи з ними. Детальніше ми про це вже описували [4].

Таким чином бачимо, що інформаційно-аналітичний простір в системі правоохоронної діяльності є динамічною системою, що постійно розвивається і набуває нових ознак в різних правоохоронних структурах.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Криміналістика : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / [К. О. Чаплинський, О. В. Лускатов, І. В. Пиріг, В. М. Плетенець, Ю. А. Чаплинська]. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ ; Ліра ЛТД, 2017. 480 с.

2. Типології Держфінмоніторингу. URL: <https://fiu.gov.ua/pages/dijalnist/tipologi/tipologi-derzhfinmonitoringu>

3. Word та Excel: інструменти і лайфхаки. URL: https://courses.prometheus.org.ua/courses/course-v1:DNU+PRIN-101+2017_T1/course/

4. Колесніков А. Цифрове суспільство в Україні: стан та вектори безпечного розвитку. *Економічна безпека та фінансові розслідування: концепти, прагматика, інструментарій забезпечення: колективна монографія*. ТНЕУ: Економічна думка, 2019. С. 55-70.

УДК 342.951:504.054

Кравчук М. Ю.

*д.ю.н., доцент кафедри
кримінального права та процесу,
Західноукраїнський національний
університет*

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БІОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ У СФЕРІ БІОТЕХНОЛОГІЙ

Сучасні біотехнології кардинально вплинули на перебіг життя людини. Мається на увазі клонування, штучне запліднення, трансплантологію, експерименти над людським організмом та ін. Очевидно, що у цьому питанні стикаються інтереси дослідників (розробників новітніх технологій), донорів генетичного матеріалу (людей, до яких застосовуються медичні біотехнології) та громадськості. Перші зацікавлені в отриманні фінансової вигоди від своїх винаходів і тому підтримують патентування людського генетичного матеріалу, другі – у ствердженні непорушності права власності на свої гени, клітини, частини тіла, а останні вимагають доступу до будь-якої генетичної інформації,